

A védőnők szerepe a Covid-járvány idején

Sipkó Gabriella

védőnő

26/2014. (IV. 8.) EMMI rendelet a várandósgondozásról

A1. § (1) A várandósgondozás célja a várandós nő egészségének megőrzése, a magzat egészséges fejlődésének és egészségesen történő megszületésének elősegítése, a veszélyeztetettség és a szövődmények megelőzése, illetve megfelelő időben történő felismerése, valamint a szülésre, a gyermek korai kötődésére, a szoptatásra és a csecsemőgondozásra való felkészítés.

A védőnői ellátást segítő jogszabályok

**49/2004. (V. 21.) ESzCsM rendelet
a területi védőnői ellátásról**

**1997. évi CLIV. törvény
az egészségügyről**

**26/2014. (IV. 8.) EMMI rendelet
a várandósgondozásról**

**51/1997. (XII. 18.) NM rendelet
a kötelező egészségbiztosítás keretében
igénybe vehető betegségek megelőzését és
korai felismerését szolgáló egészségügyi
szolgáltatásokról és a szűrővizsgálatok
igazolásáról**

**26/1997. (IX. 3.) NM rendelet
az iskola-egészségügyi ellátásról**

**Protokollok, módszertani levelek, szakmai ajánlások,
GYALU**

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium szakmai protokollja a védőnői szűrővizsgálatokról a várandós anya ellátásában

A védőnő alapfeladata az elsődleges prevenció. A várandós és családja részéről alapvető elvárás, hogy a várandós anya és születendő gyermeke fokozott törődést kapjon a társadalomtól. A Nemzeti Népegészségügyi Program kiemelt prioritása az elsődleges megelőzés. Ezen belül a koraszülöttség, kis súlyú újszülöttek, a veleszületett fejlődési rendellenességek arányának és a csecsemőhalálozásnak a csökkentése. A másodlagos megelőzésben a szűrővizsgálatok fontos szereppel bírnak.

Milyen feladatokat lát el a védőnő?

- nővédelem, ezen belül: családtervezéssel kapcsolatos tanácsadás, anyaságra való felkészülés segítése, lakossági célzott szűrővizsgálatok szervezésében részvétel
- várandós anyák gondozása a külön jogszabályban foglaltak szerint
- gyermekágyas anyák gondozása keretében segítségnyújtás és tanácsadás az egészségi állapottal, az életmóddal, szoptatással, valamint a családtervezéssel kapcsolatban
- 0-6 éves korú gyermekek gondozása, a családban, a tanácsadóban és a nevelési/oktatási intézményben
- óvodában a védőnői feladatok végzése

-
- oktatási intézményben a 6-18 éves korú tanulók ellátása a külön jogszabályban foglaltak szerint
 - oktatási intézménybe nem járó, otthon gondozott tanköteles korú gyermekek gondozása
 - családgondozás keretében segítségnyújtás a helyes életvitelhez, a harmonikus családi környezet kialakításához
 - gyermekjóléti szolgálat és a háziorvos értesítése, ill. hatósági eljárás kezdeményezése a gyermek bántalmazása, elhanyagolása esetén
 - tájékoztatás a családtámogatási formákról és lehetőségekről
 - az egyéni és közösségi egészségfejlesztési, egészségvédelmi programok tervezésében, szervezésében és megvalósításában részvétel.

Védőnői ellátás szinterei

- Védőnői tanácsadó
- Várandós otthona
- Online lehetőségek
- Online tanácsadás,
segítségnyújtás

Ajánlás a koronavírus járvány idején a várandós- és szülő anyák részére

A jelenlegi ismeretek szerint, ha egy várandós anya koronavírussal fertőződik, nem súlyosabb a betegség, mint az átlag populációnál. Mivel ez egy új vírus, nem egyértelmű, hogy ez miként érintheti Önt, ha gyermeket vár. Várható, hogy többségük csak enyhe vagy közepes mértékű megfázást és / vagy influenza-szerű tüneteket észlel.

A súlyosabb tünetek, például a tüdőgyulladás, az idősebb embereknél gyakoribb, akiknek gyengült immunrendszerük van, vagy krónikus hosszan tartó betegséggel küzdenek. Eddigi ismeretek szerint nem jelentettek várandós anyánál koronavírus okozta halálozást.

Ha gyermeket vár, akkor egyébként is kiszolgáltatottabb a fertőzésekre, mint egy átlagos nő, aki nem várandós.

Milyen hatással lesz a koronavírus a magzatokra, ha a fertőzést diagnosztizálják?

Mivel ez egy teljesen új vírus, csak most kezdjük megismerni. Nincs bizonyíték arra, hogy fokozott vetélési kockázatot jelentene ez a vírus. Nincs arra vonatkozó bizonyíték sem, hogy a vírus a várandósság ideje alatt áterjedhet a fejlődő embrióra vagy magzatra.

Kínában bizonyos koronavírusos tünetekkel küzdő nőknél előfordult koraszülés. Ugyanakkor nem tisztázott és nem bizonyított, hogy ezt a koronavírus okozta-e, vagy az orvosok döntöttek úgy, hogy a magzatot korábban világra segítik a várandós anya állapota miatt. Amint megismerjük a koraszülés és a koronavírusfertőzés kockázatát, frissítjük ezt az információt.

A gyanús vagy igazolt koronavírusos várandós anya önkéntes karanténja befolyásolja-e a szülést?

Elővigyázatosságból és megelőzésként azoknak a várandós anyáknál, akiknél felmerült a koronavírus fertőzés gyanúja vagy igazolták azt, és amikor megindult a szülésük, javasoljuk, hogy mindenképpen szülészeti osztályon vegyék igénybe az ellátást.

Az édesanya és a magzat és a már megszületett újszülött is folyamatos magas szintű megfigyelésben és ellátásban részesül. A magzati folyamatos megfigyelés célja ebben az esetben is annak ellenőrzése, hogy a baba hogyan képes megbirkózni a születéssel. Mivel a magzati folyamatos megfigyelés csak szülészeti osztályon biztosított, ahol orvosok és szülésznők vannak, ezért nem javasolt ebben az esetben, hogy otthon szüljön.

-
- Állapotától és a szülési tünetektől függően igénybe vehet mentőszállítást, egyébként lehetőleg magán gépkocsival ajánlott a közlekedés, és semmiképpen nem ajánlott a tömegközlekedés.
 - A szülészeti osztály bejáratánál egy műtéti arcmaszkkal látják el, amíg a megfelelő szobában elkülönítik.
 - A koronavírus teszt elvégzését a járványügyi előírásoknak megfelelően megszervezik. Az édesapa jelen lehet a szülésnél és a császármetszésnél is megfelelő, előírt védőfelszerelés mellett, de más látogatókkal a járványhelyzet miatt előírt látogatási rend szerint nem léphet kapcsolatba, csak úgy, ahogy ezt a kórházi előírások lehetővé teszik.

A szülészeti osztályon a járványügyi helyzetnek megfelelő előírásokat be kell tartani, általános ajánlások vonatkoznak a kórházi ellátásra, kapcsolattartásra és a látogatásra:

Szülészeti ellátásban dolgozó orvosok, szülésznők felkészültek arra, hogy a szülőnő, magzat, majd az újszülött számára biztonságos és minőségi ellátást nyújtsanak, ugyanakkor a lehető legszorosabban tiszteletben tartásuk a családbarát elveket, és az édesanya születési tervét.

Sajnálattal tapasztaljuk, hogy sok intézmény nem engedi be az édesapát a kórházba, a szüléshez sem. Szülés előtt érdeklődjön a helyi rendelkezésekről a választott intézményben.

Lehet-e az édesanya bőr-bőr kapcsolatban a baba megszületését követően és együtt maradhat-e az újszülöttel, az aranyórát együtt tölthetik-e szoptatással, ha gyanúja merült fel a fertőzésnek vagy bizonyított koronavírus fertőzés?

- Az eddigi tapasztalatok szerint nem indokolt az újszülött és az édesanya elkülönítése. Amennyiben az újszülött jól van, és nem igényel orvosi ellátást, intenzív megfigyelést, akkor a születés után ugyanazokat a módszereket kell alkalmazni, mint a többi édesanya és újszülött esetében.
- Sokkal nagyobb az újszülött védelmének, védettségének esélye, ha a saját édesanyja mellett van és az anyatejes táplálás megkezdődik. Erre a gyakorlatra más járványok esetében vannak hazai bizonyítékok is.

Megengedett-e a szoptatás, ha felmerült a koronavírus gyanúja vagy igazolt a fertőzés?

Igen. Jelenleg nincs bizonyíték arra, hogy a vírus áterjedhet az anyatejbe, ezért a szoptatás jól elismert előnyei meghaladják a koronavírus - anyatej útján történő – átvitelének esetleges kockázatait. A szoptatás esetleges kockázata az anya és az újszülött közötti cseppfertőzés esélye lehet, amelyek a csecsemő születése utáni fertőzéséhez vezethetnek, de erre nincs közvetlen bizonyíték. A szopással szerzett anyatej ugyanakkor védelmet adhat az újszülött részére.

Ha úgy dönt, hogy szoptatja a babáját, a következő óvintézkedések ajánlottak:

- Mielőtt megérintené a babáját, az előírtak szerint alaposan mosson kezet mielőtt vele foglalkozik akár tisztába teszi, akár szoptatja, akár csak felemeli magához, vagy bármilyen okból hozzányúl.
- A mellek ápolása, fejése előtt is az előírt módon mosson kezet, akkor is, ha mellszívót, vagy bármilyen más eszközt, vagy ruhadarabot kell használnia, cserélnie.
- Próbálja kerülni és kerülje, hogy ráköhög, vagy tüsszent az újszülöttre szoptatás közben, legyen kéznél papír zsebkendő erre a célra. Fontolja meg a maszk viselését szoptatás ideje alatt, ha rendelkezésre áll, és ezt az egészségügyi előírások kimondják, előírják. Részesítse előnyben a kézi fejest, ha ez nem válik be, a mellszívó használata esetén kövesse és tartsa be a tisztításra, fertőtlenítésre vonatkozó előírásokat.

Ez a tájékoztató változhat a járványügyi helyzetnek megfelelően és aszerint, hogy milyen új bizonyított tudományosan megalapozott eredmények állnak rendelkezésre.

Budapest, 2020.március 18.

Az összeállítás fordításában, a magyar változat elkészítésében részt vettek:

Prof. Dr. Rákóczi István szülész-nőgyógyász, egyetemi tanár

Rákóczi Ágnes szülésznő

Bábiné Szottfried Gabriella védőnő

Magyar Védőnők Szakmai Szövetsége: Várfalvi Marianna elnök (védőnő, szülésznő) ,Szy Ildikó alelnök (védőnő) , Csősz Katalin titkár (védőnő)

Védőnőkért, új szülők- és újszülöttekért Alapítvány

Irodalom:

- https://www.rcog.org.uk/coronaviruspregnancy?fbclid=IwAR29do6tahWALJnsAsli5rdLTtWkM52hCE_QZg3rXF5dee1uz eGGhNaJGSQ • <https://www.rcog.org.uk/globalassets/documents/guidelines/coronavirus-covid-19-infection-in-pregnancy-v2-20-03-13.pdf> • <https://www.rcog.org.uk/en/guidelines-research-services/guidelines/coronaviruspregnancy/covid-19-virus-infection-and-pregnancy/>

Segítséget nyújtó hiteles honlapok

www.gyermekalapellatas.hu

www.ll.hu

ÖSSZEFOGLALÓ A TERÜLETI VÉDŐNŐK JÁRVÁNYÜGYI VESZÉLYHELYZET IDŐSZAKÁBAN VÉGZETT TEVÉKENYSÉGÉRŐL HEVES MEGYÉBEN

Készítette: Viziné Kovács Klára megyei vezető védőnő HMKH NFO EIO

Célja feltérképezni, hogy a járványügyi veszélyhelyzetben milyen módon valósul meg a területi védőnők feladatellátása, milyen nehézségekkel szembesülnek a védőnők, rendelkezne-e azokkal a telekommunikációs eszközökkel, lehetőségekkel, amelyek a munkavégzést ebben a helyzetben segítik, a családok mennyire partnerek a járványügyi helyzetben történő módosult feladatellátás megvalósításában, tudnak-e digitális úton kapcsolatot tartani a védőnővel, a tanácsadóban vagy „Home Office” is dolgozhatnak a védőnők.

Fontos tájékozódni arról is, hogy a védőnő munkáltatója biztosítja-e számára a szükséges személyes védőfelszerelést és a tanácsadó fertőtlenítéséhez szükséges szereket.

Az önfelmérő kérdőív adatai szerint a megyében valamennyi területi védőnő (100,0 %) ismeri a „Védőnők egészségvédelme érdekében szükséges intézkedések” (14776-3/2020/EÜIG) tárgyú országos tisztifőorvosi körlevelet, mely 2020. március 18-án került kiküldésre.

A védőnők az abban foglaltaknak megfelelően szervezték át a munkavégzést, azonban ez nem mindenhol történt meg azonnal.

A járványügyi veszélyhelyzetben az eljárásrend alapján törekedni kellett a védőnő-gondozott találkozások számának minimalizálására. A védőnők önfelmérő kérdőívekben adott válaszaiból kiderül, hogy a területi védőnők feladatellátásában sokféleképpen valósult meg a személyes találkozások csökkentésére való törekvés, és erőteljesen érvényesült a gondozottak személyes tanácsadásra való igényének teljesítése is. Sok körzetben az is meghatározta a személyes találkozások alakulását, hogy a gondozott családok rendelkeztek-e telefonnal, élő telefonszolgáltatással, Internettel, vagyis távkonzultációt lehetővé tévő eszközökkel, illetve azokat alkalmazni tudták-e. Azokban az esetekben, amikor szükségesnek vélte a védőnő és nem tudta a kapcsolatot a családdal másként felvenni, akkor látogatások történtek.

A járványügyi veszélyhelyzet kihirdetésével a területi védőnők olyan élethelyzetbe kerültek, amivel munkájuk során még soha nem találkoztak és semmilyen tapasztalattal nem rendelkeztek.

A feladatellátásban a védőnői körzetek 78,8 %-ában azonnal, 21,2 %-ában kisebb késéssel alkalmazták az új eljárásrendben megfogalmazottakat, a szakmai feladatokat a módosítások szerint látták el és álltak át a távkonzultációval történő feladatvégzésre, a gondozottakkal való módosult kapcsolattartása. A megemelkedett adminisztratív terhek, az új higiénés szabályok betartása, a hirtelen történt változások lényegesen nehezebbé tették a védőnői tevékenység végzését, hiszen egyik napról a másikra kellett az eddig személyes ellátást úgy átalakítani, hogy a kapcsolattartás is megvalósuljon a családokkal és a személyes találkozások a lehető legszükségesebbekre redukálódjanak, valamint a szakmai feladatok lehetőség szerint a legjobban teljesüljenek.

Még hangsúlyosabbá vált az időbeosztás tervezése, - amit megnehezített az, hogy a védőnő több telekommunikációs csatornán is elérhetővé vált, - valamint az, hogy a védőnő korrekt tájékoztatást adjon arról, munkaidőn belül mikor érhető el távkonzultáció útján és mikor személyes tanácsadáson. A védőfelszérések biztosítására – kevés kivétellel – minden munkáltató törekedett, ami egyébként nehéz feladat volt, hiszen a tanácsadóknak lévő készletek hamar kifogytak és a pótlásuk - sokszor nem a munkáltatói szándék hiánya vagy a megemelkedett költségek miatt - nem volt folyamatos.

“A védőnő nem követel, nem ellenőriz, nem feljelent, hanem segít, tanácsol, ajánl, tájékoztat, tanít, jelzést tesz. A védőnő nem elvisz az úton, hanem megmutatja az utat, esetenként akár többet is egyszerre. A választás joga viszont a szülőé.,

